

Vakantie

Even er tussen uit

Op vakantie gaan hoort er tegenwoordig helemaal bij. Door er een paar weken tussenuit te knijpen naar een andere omgeving, nemen wij afstand van de dagelijkse beslommingen en komen uitgerust thuis. Toch is 'op vakantie gaan' pas in de twintigste eeuw – na de komst van de trein, fiets, auto en vliegtuig – een traditie geworden.

Vakantie betekent 'niet te hoeven werken' en onder 'op vakantie gaan' verstaan wij het afreizen naar een andere plaats met als enig doel zich te ontspannen. Lang kon alleen de elite zich de luxe permitteren om op vakantie te gaan. In de zeventiende en achttiende eeuw werden

de zoons op pad gestuurd om wat van de wereld te zien en kennis te vergaren. In de negentiende eeuw gingen de mensen, die het zich konden permitteren naar kuuroorden of badplaatsen, of zelfs in de winter naar de warme Middellandse Zee.

EEN GEZOND ZEEBAD

Mensen moesten vroeger niets van water en zee hebben. In de negentiende eeuw kwam daar verandering in, toen men doorkreeg dat zeelucht en zeewater gezond waren. Scheveningen werd in 1818 de eerste Nederlandse badplaats. Andere oude badplaatsen zijn Domburg en Zandvoort. De elite bezocht een badplaats vanwege de gezondheid. Het zeewater zou goed zijn voor de huid en het lijf. Er moest dan ook veel gebaad worden. Men begon

zo vroeg mogelijk, het liefst om zes uur. Hoe krachtiger de golven, hoe heilzamer het was. Daarom werd er ook zout zeewater gedronken.

Eerst was de gezondheid een reden om te gaan kuren, later gingen mensen ook om te ontspannen en de sociale contacten aan te halen. Scheveningen werd door het badbezoek van de koninklijke familie een internationaal vermaard kuuroord. Koning Willem I liet zich hier voor zijn slapeloosheid behandelen.

Kenmerkend voor de badcultuur in de negentiende eeuw zijn de badkoetsen. De badgasten klommen in een koets en werden met koets en al door een paard de zee in getrokken. In de cabine kleedden zij zich uit (eerst naakt en later in een badkostuum) en dan daalden zij via een trapje af in zee. Zij zwommen niet, maar gingen een paar keer kopje onder. Een badknecht of badvrouw zorgde er voor dat de badgast niet verdronk.

RECHT OP VAKANTIEDAGEN

Om op vakantie te kunnen gaan, moet men ook vrije dagen hebben. In 1919 nam de Tweede Kamer de Arbeidswet aan waarin de achturige werkdag, een vrije zondag en een vrije zaterdagmiddag voor iedereen werden geregeld. Deze Arbeidswet was vooral een

wens van de socialisten, gesteund door de christelijke partijen. De socialisten wilden een einde aan de lange werkdagen – een werkdag duurde dikwijls wel zestien uur – en de christelijke partijen vonden een vrije zondag belangrijk, want dan konden de arbeiders naar de kerk gaan. Dat deze wet pas in 1919 aangenomen werd, kwam omdat men bang was dat de arbeiders niet met hun vrije tijd konden omgaan. Ze zouden maar gaan drinken en onzedelijk gedrag gaan vertonen als ze niet hoefden te werken.

De eersten die écht vakantie kregen, waren de ambtenaren en schoolmeesters. Vanaf 1900 kregen zij een weekje vrij. In de Tweede Wereldoorlog zorgden de Duitsers voor de verspreiding van de opvatting dat mensen recht hadden op

vakantie met doorbetaling van loon. In 1941 werd deze gedachte voor het eerst overgenomen in Nederland. Na de Tweede Wereldoorlog kregen arbeiders steeds vaker vakantie en vakantiegeld. Dit werd tussen werkgevers en werknemers geregeld via CAO's. Eerst was dat nog maar een paar dagen, later werd de vakantie steeds langer. Pas in 1966 legde de regering het recht op een betaalde vakantie vast. Vanaf die tijd hoort op vakantie gaan tot de vaste rituelen in het jaar.

KAMPEREN

Nederlanders zijn dol op kamperen. 'Hoe verrukkelijk moet het zijn om te overnachten op een bergpas of om wakker te worden aan de oever van een meer, ergens, om voor een tijd vrij en ongebonden rond

te zwerven als een geciviliseerde zigeuner.' Aldus een citaat uit de ANWB Kampioen (1948). Aan het begin van de twintigste eeuw ging de Nederlandse literator Nico van Suchtelen (1878-1949) op vakantie met een dubbeldaks tent en een bed van wollen tapijten. Het vervoer van Van Suchtelen was de fiets en de benenwagen. Hij had kookgerei bij zich om zijn eigen kostje te kunnen koken.

Het kamperen met een tent was komen overwaaien uit Engeland. Door het opkomende toerisme van de Engelsen, die er met de fiets op uit trokken, raakten de Engelse hotels in de zomer overvol. Hoteleigenaren gingen, om de slaapcapaciteit uit te breiden, naast hun hotel tenten plaatsen, die geleend werden van het leger. De kleermaker T.H. Holding speelde handig op de behoefte aan accommodatie in, door aan het eind van

de negentiende eeuw de eerste 'lichtgewicht tentjes te maken'. Hij richtte in 1906 ook de eerste kampeervereniging op en schreef een handboek over kamperen.

In Nederland was men in het begin tegen kamperen. Men vond het landloperij. De weerstand in Nederland bestond vooral tegen het langs de weg opslaan van een tentje. Er waren aan het begin van de twintigste eeuw nog geen

campings. Politieagenten traden in sommige plaatsen streng op. Met name in het zuiden van Nederland was de weerstand tegen dit losbandig gedrag van jeugdigen groot. Het werd de kampeerders zo moeilijk mogelijk gemaakt. Om zijn tent op te mogen slaan, moest de kampeerder toestemming van de eigenaar hebben, maar ook een vergunning aanvragen bij de gemeente. Hij werd gevraagd naar een bewijs van goed gedrag en als de dienstdoende ambtenaar wilde meewerken, kreeg hij toestemming om maximaal twee nachten te kamperen.

In 1913 lijkt het kamperen vaste grond onder de voeten te krijgen. In dat jaar wordt de Nederlandse Toeristen Kampeerclub opgericht. De oprichter C. Denig had de kunst afgekeken van Holding, de Engelse voorvechter van het kamperen. Hij was als één van de weinige Nederlanders lid van Holdings kampeerclub.

De eerste Nederlandse camping ontstond in 1925 en lag bij Vierhouten (Gelderland). Door de relatief geringe kosten die men moest betalen voor het overnachten in een tent en het toenemen van het aantal vrije dagen, werd kamperen voor grote groepen een haalbare vrijetijdsbesteding. Nederland werd een echt kampeerland. Minister-

President Den Uyl kampeerde ook met zijn kinderen.

DE KIP CARAVAN

Nergens hebben zoveel mensen een caravan als in Nederland. Nederland heeft ook een beroemde caravan ontwikkeld: de Kip. De Kip komt van Jan Kip. In 1947 richtte Jan Kip uit Hoogeveen een onderneming op: Kip Caravans. Hij bouwde een kleine wagen waarin mensen konden slapen en koken en noemde zijn caravans Kuiken en Krielkip. Het liep storm. In Nederland begon men net het vakantie vieren te ontdekken en het was luxe als je zo'n kleine eigen woning kon kopen.

VERENIGING VOOR VREEMDELINGEN VERKEER

In de negentiende en twintigste eeuw nam het aantal toeristische uitstapjes toe. In 1885 werd de eerste Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer – nu bekend als de vvv – opgericht in Valkenburg. Doel was het promoten van de bezienswaardigheden in het Geuldal. In datzelfde jaar ontstond ook de ANWB. In 1913 werd de Nederlandsche Toeristen Kampeer Club opgericht en ging de ANWB kampeercursussen organiseren.

Vanaf de jaren vijftig en zestig nam het massatoerisme enorm toe. De lonen werden hoger, men kreeg recht op betaalde vakantie en steeds meer mensen hadden een fiets en een auto. Vooral de dagtochtjes in eigen land waren populair. Wie een auto had, ging langs de snelweg picknicken. Hele gezinnen parkeerden hun auto in de berm, haalden kleden, opvouwstoeltjes en voedsel uit de auto en genoten in alle rust van de passerende auto's.

Tegenwoordig gaan veel mensen meerdere keren per jaar op vakantie. Verre buitenlandse reizen, maar ook korte dichtbij vakanties horen er helemaal bij. Naast ontspanning zoeken de Nederlanders avontuur en daarom zijn exotische vakanties naar verre landen helemaal in de mode.

